

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

5/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ S/5 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулов Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилевич – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна – психология фанлари доктори, доцент,

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабиевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Ulashova Sevinch Ulash qizi</i> CHIG'ATOY ULUSI BOSHQARUVI TARIXIDAN	8-13
<i>Gulmatov Umarali Xabibulla o'g'li</i> "XITOIY-O'ZBEKISTON-QIRG'IZISTON" TRANSPORT YO'LAGI TASHKIL ETILISHIDA O'ZBEKISTON ISHTIROKINING TARIXIY AHAMIYATI	14-18
<i>Dexkanov Narimon Burxonjonovich</i> ISMOIL SOMONIYNING BOSHQARUV TIZIMI VA QO'SHIN ISLOHOTI	19-22
<i>Saparbayeva Aziza Asror qizi</i> SURXONDARYO HUDUDINING BRONZA DAVRI MANZILGOHLARIDAN ANIQLANGAN ZARGARLIK BUYUMLARI TIPOLOGIYASI	23-28

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Muradullayeva Nafisa Dilmurad qizi</i> XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI ZAMONAVIY AXBOROT-KOMMUNIKATSIYALARI TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	29-34
<i>Utkirov Anvar Utkirovich</i> KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DIVERGENTSIYANI TIZIMLI TASHKIL ETISH TENDENSIYALARI	35-44

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Madraximov Jahongir Botirjon o'g'li</i> GLOBALLASHUV JARAYONLARINING YOSHLAR MA'NAVIY HAYOTIGA TA'SIRINING ASOSIY YO'NALISHLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	45-52
<i>Rahmonova Feruza Bahromjon qizi</i> XOTIN-QIZLAR BANDLIGINI TA'MINLASH – TAZYIQ VA ZO'RAVONLIKLARDAN ASRASHNING SAMARALI YO'LI SIFATIDA	53-58
<i>Aripova Zulfiyaxon Salijanovna</i> OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA FALSAFIY FANLARNI O'QITISHNING DOLZARB MASALALARI	59-64

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Nishonova Xurshida Yusufjanovna</i> SHE'RIYATDA OBRAZ MUAMMOSI	65-73
<i>Hikmatova Nigina Akmalovna</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA AGORONIMLARNING ONOMASTIK KATEGORIYA SIFATIDAGI MILLIY-LISONIY BELGILARI	74-79
<i>Sultanova Xurshida Uktamjanovna</i> PUBLITSISTIK USLUB VA UNING TADQIQI (XURSHID DAVRON IJODI MISOLIDA)	80-86

<i>Asqarova Dilbarxon Asqarjon qizi</i> XRONOLOGIYA VA IJOD: INGLIZ VA O'ZBEK MA'RIFIY DRAMALARINI QIYOSIY O'RGANISH	87-91
--	-------

<i>Sodiqova Baxtigul Ibodullayevna, Mahmudova Nargiza Alimovna</i> J. FAULZNING "KOLLEKSIONER" ROMANIDA RIVOYAT USULLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	92-96
---	-------

<i>Miraxmedova Zilola Erkinovna</i> EVFEMIYA TIL FENOMENI. EVFEMIZMNI O'RGANISH TARIXI	97-101
---	--------

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Абдуолимов Уринбой Худобердиевич</i> ЎЗБЕКИСТОН ВА ТУРКИЯ ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИ ВА УНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ: ҚИЁСИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАҲЛИЛ	102-110
--	---------

<i>Алишаев Собир Турсунбоевич</i> СУД ҲУҚМИНИ ЧИҚАРИШ ЖАРАЁНИДА СУД МАЖЛИСИ БАЁННОМАСИНИНГ ПРОЦЕССУАЛ ВА ИСБОТЛОВЧИ ФУНКЦИЯЛАРИ	111-119
---	---------

<i>Muhammadiyev Bahromjon Qodirjon o'g'li</i> OTALIKNI FAKTINI BELGILASH ISHI (BOTIR QODIROV VA JO'RAYEVLAR OILASI MISOLIDA)	120-124
--	---------

<i>Maxmudova Hurmatxon Muxtorovna</i> KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHNING DOLZARB MASALALARI TAHLILI: QONUNCHILIK VA AMALIYOT	125-135
--	---------

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Rashidova Oynisa Xusniddin qizi</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINING MUSTAQIL TA'LIMINI TASHKIL ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH	136-140
--	---------

<i>Bakiyeva Xayotxon Abduganiyevna, Ergasheva Roziya Bahodir qizi</i> DARSLARDA ZAMONAVIY TA'LIM USULLARIDAN FOYDALANISH	141-146
---	---------

<i>Ганнаров Захид Ганнарович</i> ИССЛЕДОВАНИЕ НОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ синхронизации движений в синхронном ПЛАВАНИИ	147-153
---	---------

<i>Qurbonova Dilafruz Toshturdiyevna</i> TALABA-QIZLARGA TEMURIY MALIKALAR MA'NAVIY MEROSI ASOSIDA MA'NAVIY-AXLOQIY QADRIYATLARNI O'RGATISHNING ZAMONAVIY USULI	154-159
---	---------

Received: 10 July 2024
Accepted: 15 July 2024
Published: 25 July 2024

Article / Original Paper

SPECIFIC CHARACTERISTICS OF NARRATIVE METHODS IN THE NOVEL “THE COLLECTOR” BY J. FOWLES

Sodikova Bakhtigul Ibodullayevna,

PhD student of Denau Institute of Entrepreneurship and Pedagogy

E-mail: baxtigul.sodiqova@mail.ru

Makhmudova Nargiza Alimovna,

Associate Professor of the Department “Linguistics and English Literature”, Uzbek State University of World Languages

E-mail: nargizamahmudova@mail.ru

Abstract. This article discusses the characteristics of narrative methods in the novel “The Collector” by J. Fowles and the analysis of some actions of the characters in the work.

Key words: narrative methods, plot, style, motive, parallel narrative, image.

J. FAULZNING “KOLLEKSIONER” ROMANIDA RIVOYAT USULLARINING O’ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Sodiqova Baxtigul Ibodullayevna,

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti tayanch doktoranti

Mahmudova Nargiza Alimovna,

O’zbekiston davlat Jahon tillar universiteti, Magistratura bo’limi “Lingvistika va ingliz adabiyoti” kafedrasi dotsenti

Annotatsiya. Ushbu maqolada J. Faulzning “Kolleksioner” romanidagi rivoyat usullarining o’ziga xos xususiyatlari va asardagi qahramonlarning ba’zi harakatlari tahlili haqida so’z yuritiladi.

Kalit so’zlar: rivoya usullari, syujet, uslub, motiv, parallel rivoyat, obraz.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI5Y2024N14>

Kirish. Jon Faulz 1963-yilda «Kolleksioner» romanini yozadi va bu roman qisqa muddatda muvaffaqiyat qozonadi. Roman syujeti turli rivoyat usullari asosida yaratilgan bo’lib, chuqur psixologik munosabatlarning tinimsiz tasviri bilan kitobxonlarni o’ziga jalb qiladi. Roman markazida bosh qahramon Frederik Klegg va uning asiri, yosh san’at ixlosmandi Miranda Grey o’rtasidagi munosabatlar ifodalangan.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Dunyo adabiyotshunosligida J.Faulz ijodiga bag’ishlangan tadqiqotlar anchagina. Xususan, yozuvchi ijodi olimlar tomonidan turli rakurslarda o’rganilgan. Uning asarlari syujetining o’ziga xosligi, uslub, obrazlar dunyosi,

psixologik tahlil muammolari, kutilmagan voqealar kabi masalalar XX asrning o'rtalaridan boshlab dunyo tadqiqotchilari tomonidan ilmiy-nazariy nuqtai nazardan yetarlicha tadqiq etila boshlandi. J.Faulzning "Kolleksioner" romani asosan asar qahramonlari orqali tadqiq etiladi. Asar qahramonlari hisoblangan Klegg va Miranda orasidagi murakkab psixologik kechinmalarni ta'riflash maqsadida Jon Faulz turli rivoyat usullaridan foydalangan:

Birinchidan, roman bosh qahramoni Frederik Klegg birinchi shaxs nuqtai nazaridan hikoya qilinadi. Bu o'quvchiga Kleggning fikrlari, motivlari va psixologiyasi bilan yaqindan tanishish imkonini beradi;

Ikkinchidan, parallel rivoyat: roman Kleggning o'z harakatlari haqidagi hikoyasi va u o'g'irlab ketgan ayol Miranda Greyning istiqboli o'rtasida almashinadi. Bu qiziqarli kontrastni yaratadi va o'quvchiga voqealarni har ikki tomondan ko'rish imkonini beradi;

Uchinchidan, psixologik kechinmalar tasviri: Faulz qahramonlarning murakkab psixologiyasini, ayniqsa Mirandani o'g'irlab ketayotgan Kleggning bezovta va noaniq fikrlash tarzini chuqur o'rganadi. Romanning bunday qismlari sovuq ohangda yaratilgan;

To'rtinchidan, zaif rivoyat bayoni (unreliable narrator): Kleggning rivoyatida ko'pincha ishonchsizlik namoyon bo'ladi, chunki u o'z harakatlarini mantiqiy asoslaydi va haqiqatni buzib ko'rsatadi. Bu o'quvchining voqealarni tushunishini qiyinlashtiradi;

Beshinchidan, ijtimoiy sharhlash: roman jamiyatdagi sinfiy bo'linishlar, shuningdek, hokimiyat, nazorat masalalari va ta'qib qilishning insoniylikdan mahrum qiluvchi oqibatlariga sharh bo'lib xizmat qiladi;

Oltinchidan, ramziylik: Faulz asirlik, ozodlik va insoniy holat mavzularini o'rganish uchun kapalak motivi kabi ramziy tasvirlardan foydalanadi. [2]

Ushbu maqolada tarixiy-madaniy, yaxlit estetik yondashuv va narratologik tahlil usullardan hamda tadqiqot doirasida tavsiflash kabi metodlardan o'rinli foydalangan holda asardagi **rivoyat** usullarining badiiy-estetik xususiyatlarini ko'rib chiqamiz.

Tahlillar va natijalar. "Kolleksioner" Miranda Greyning Frederik Klegg tomonidan o'g'irlab ketilishi va qamoqqa olinishi haqidagi hikoya bo'lib, uni avval Mirandaning nuqtai nazaridan, so'ngra o'zi saqlagan kundaligi orqali hikoya qiladi va so'nggi bir necha sahifalarda Kleggning sahifasiga qaytariladi. Shunday qilib, birinchi sahifada Klegg o'zini kolleksioner fikriga ega ekanligini ko'rsatadi. Klegg Miranda haqidagi tushlari va o'gay ota-onasi yoki hamkasblari haqidagi xotiralaridan tortib, futbol hovuzida "kichik boylik" yutib olishigacha bo'lgan, uning o'g'irlanishigacha bo'lgan voqealarni tasvirlab beradi. Londonga qaytib kelgach, Klegg Mirandani 10 kun kuzatib turadi. Keyin u kinodan uyga yolg'iz ketayotganida, xloroformga botirilgan latta yordamida uni qo'lga oladi, mikroavtobusiga bog'lab, uyiga olib boradi va yerto'ladagi xonaga qamab qo'yadi. Uning "mehmoni" bo'lishni istamasligidan biroz sarosimaga tushgani va beixtiyor sevgi izhor qilganidan xijolat bo'lganligi sababli, bir oy ichida uni qo'yib yuborishga rozi bo'ladi. U Mirandaning noroziligini ularning ijtimoiy kelib chiqishidagi farq bilan bog'laydi: "Oramizda har doim tabaqalanish bor edi". [1]

Klegg Mirandaning ehtiyojlarini qondirish orqali uni xursand qilishga harakat qiladi. Haqiqatan ham ular o'rtasida katta farq bor, lekin u o'ylagan atamalar tufayli farqning mohiyatini tushunolmaydi. Klegg Mirandaga kapalak kolleksiyasini ko'rsatganda, Miranda unga o'zining rassom, olim kabi o'ylashini aytadi. U Kleggning suratga olishida va uyni bezashda ham o'limga moyillikni ko'radi. San'at talabasi va chizmalar yaratuvchisi sifatida ularning qadriyatlari bir-biridan farq qiladi: Klegg o'z ishini faqat tasviriylilik yoki fotografik realizm

nuqtai nazaridan baholay oladi. U o'z suratlariga Miranda tomonidan «yaxshi» deb izoh berilganida, Mirandaning befarqligidan umidsizlikka tushib, uning ismi Kaliban bo'lishi kerakligini aytadi. Kaliban Shekspirning «Bo'ron»idagi g'ayritabiiy mavjudotdir. Miranda qochish uchun bir nechta hiyla-nayranglardan foydalanadi. [4]

Borgan sari umidsiz bo'lib qolgan Miranda Kleggni tepaga cho'milish uchun kuzatib qo'yganida, u qoldirib ketgan bolta bilan uni o'ldirmoqchi bo'ladi. U Kleggni jarohatlaydi, lekin Klegg uning qochib ketishiga yo'l qo'ymaydi.

Asarning ikkinchi bo'limi Mirandaning kundaligi bo'lib, u xuddi shu voqealarni uning nuqtai nazari bilan takrorlaydi. Ushbu bo'lim Mirandaning o'g'irlanishidan oldingi hayoti haqida ko'plab avtobiografik mulohazalarni o'z ichiga oladi. U qanchalik yashashni xohlayotganini ilgari hech qachon bilmaganini aytadi. [5]

Miranda, agar ozod bo'lsa, nima qilish haqida o'ylay boshlaydi, shu jumladan hayotga sodiqlik sifatida G. P. (roman qahramonlaridan biri) bilan munosabatlarini har qanday sharoitda jonlantirishni o'ylaydi. Bu vaqtda Miranda tom ma'noda ham, metaforik jihatdan ham Kleggning sovuqqonligidan kasal bo'lib qoladi. Uning kasalligi tobora kuchaygach, jurnaldagi yozuvlari qisqa, deklarativ jumlar va nolalarga aylanadi.

Uchinchi bo'lim Klegga tegishli bo'lib, u birinchi to'xtagan joydan davom etadi. Klegg Mirandaning haroratini o'lchaganida, uning qanchalik kasal ekanligini tushunadi va shifokorga borishga qaror qiladi. [6]

Hikoya texnikasi nuqtai nazaridan, roman hayratlanarli, chunki unda Klegg (romanning antiqahramoni) lotereyada katta miqdorda pul yutib, Mirandani qo'lga olishga qaror qilganida nima sodir bo'lishi haqida o'ylamaydi, mahalladagi go'zal qizni olib, uni yutib olgan puliga qishloq uyining yerto'lasiga qamab qo'yadi. O'quvchiga roman davomida ikkita asosiy epizod taqdim etiladi: biri Klegg, ikkinchisi uning qurboni Miranda. Ko'rib turganimizdek, ushbu hikoya qilish texnikasi tufayli Faulz ikki nuqtai nazarning qarama-qarshiligiga erishadi, bu nafaqat tegishli motivlar va maqsadlarni ko'rsatishga olib keladi, balki o'ziga xos masalalarni hal qiluvchi omillar sifatida qaralishi ham mumkin. Bu orqali esa muallif o'quvchining romanga bo'lgan axloqiy munosabatini ham chalkashtirib yuboradi. [7]

Muayyan hikoya usullari va texnikalaridan foydalanish bilan rivoyat va uning xususiyatlari o'rtasidagi o'zaro ta'sir bu romanda juda murakkab bo'lganligi sababli, ikkala qahramonning har biriga o'ziga xos bo'limlarni berish maqsadga muvofiqdir. Mahbusni qanday saqlash kerakligi haqidagi qism «Gestapo sirlari» ("The Secrets of the Gestapo") kitobidan olinganligi asarni fashistik hokimiyat mafkurasi bilan bog'laydi. [8]

Klegg asar davomida vakillik qobiliyatsizligidan aziyat chekadi, u insonparvarlik tushunchalarini buzuvchi ma'nolar va noto'g'ri fikrlar bilan to'ldiradi. Mirandaning og'zini bog'lab, shunday deydi: *"It was very romantic, her head came just up to my shoulder"*. [3]

Bu noto'g'ri identifikatsiya axloqiy tomondan ham sodir bo'ladi va Klegg ishlatadigan til, u o'zi uchun haqiqiy va universal narsa nima ekanligini farqlay olmasligini ko'rsatadi. Olmoshning eng xarakterli o'zgarishida Klegg o'zini nima qilish kerakligini his qilayotgani va odatda tavsiya etiladigan narsa o'rtasidagi farqni xiralashtiradi: *"Perhaps I was overstrict, I erred on the strict side. But you had to be careful"*. [3]

Kleggning faktlarni ifodalashi va baholashi ko'proq o'z maqsadlariga xizmat qiladi; Mirandani behayo suratga tushishga majburlaganlik uchun javobgarlikdan qochishga urinar ekan, u o'zining aybini yengillashtiradigan har qanday kichik vaziyatga murojaat qilishga

urinadi: *"I never slept that night, I got in such a state. There were times I thought I would go down and give her the pad again and take other photos, it was as bad as that. I am not really that sort and I was only like it that night because of all that happened and the strain I was under. Also the champagne had a bad effect on me. And every thing she said. It was what they call a culmination of circumstances"*.

«Kolleksioner» obyektларning tashqi ko'inishini ularning ichki qiymatidan ko'ra ko'proq qadrlaydi: kapalak kollektorlari ularning biologik funksiyasi bilan emas, balki ba'zi namunalarining go'zalligi bilan qiziqadi. Miranda bu mentalitetni bir vaqtning o'zida tirik va o'lik narsani xohlash sifatida samarali tavsiflaydi: *"I am one in a row of specimens. It's when I try to flutter out of line that he hates me. I'm meant to be dead, pinned, always the same, always beautiful. He knows that part of my beauty is being alive, but it's the dead me he wants. He wants me living-but-dead"*. [3]

"This corres ponds to Clegg's own confession that it is mainly the outward and superficial qualities of his 'object' Miranda that interest him: 'She smelt so nice I could have stood like that all the evening. It was like being in one of those adverts come to life". [3]

Ko'rib turganimizdek, Faulz vakillik siyosatini tilning rasmiy darajasida ham amalga oshirishga juda ehtiyotkorlik bilan harakat qiladi va shu bilan o'zining «Kolleksioner»ni eng qat'iy realizmda yozganligi haqidagi bayonotini e'lon qiladi. Bu ikki asosiy belgilar tildan foydalanish usullarini tashkil etishga (va ayniqsa Kleggning grammatika qoidalarini buzishiga) tegishli bo'lishi mumkin, ammo mazmun darajasida realizmda ekanligi shubhali bo'lib qolmoqda. Miranda qamoqqa olinganda uni o'rab turgan voqelik tez orada u eslay oladigan yagona haqiqatga aylanishi va shu bilan boshqa voqeliklarni yo'ldan siqib chiqarishi xavfini juda yaxshi biladi. [3]

Turli rivoya yondashuvi Faulzga inson ruhiyati, kuch dinamikasi va nazoratsiz ta'qibning halokatli oqibatlarini tasvirlashga va yaratishga imkon beruvchi muhim uslubiy vositadir.

Xulosa. Xulosa sifatida aytish mumkinki, J.Faulzning "Kolleksioner" romanidagi qahramonlaridan biri hisoblangan Klegg haqiqatan ham ushbu romanda insoniylik fazilatlatidan xoli ekanligi va uning qilgan ishini oqlashga bo'lgan sa'y-harakatlari oxir-oqibatda faqat uning egoist motivlarini ochib berishi aniq ko'rinadi. Ammo, romanning ham o'ziga xos ma'nosi bor, uning muallifi Kleggni oqlaganga o'xshaydi. Shuningdek, muallif roman Klegg va Miranda singari roman qahramonlari orqali ijtimoiy qatlamlar o'rtasidagi o'zaro ziddiyatlarni ko'rsatib berishga harakat qiladi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Baldick, Chris. "The Collector." The Oxford Dictionary of Literary Terms, Oxford UP, 2015.
2. Conradi, Peter J. John Fowles. Methuen, 1982.
3. Fowles, John. The Collector. Jonathan Cape, 1963.
4. Literature of England. XX century / Edited by K.A. Shakhova, - Kiev, 1987. P. 374-378.
5. Podgorski, Daniel. "The Collector and the Collected: Narrative Manipulation and Reader Engagement in John Fowles' The Collector." The Explicator, vol. 69, no. 2, 2011, pp. 111-114.
6. Polyakova, A. A. Features of the philosophical novel in the work of John Fowles «The Collector» and the philosophical and ethical views of the author / A. Polyakov. – Text: direct // Young scientist. – 2021. – No. 42 (384). – S. 53-57.

7. Pour T. In Search of Ethical Values: A Novel by John Fowles "The Collector" // Uch. App. Tartus. State un-that. – 1981. – Issue. 568 .—S. 65.
8. Slade, Joseph W. "The Collector: John Fowles' Neuromantic Object." Twentieth Century Literature, vol. 41, no. 1, 1995, pp. 92-105.
9. Махмудова Н. А. Влияние плутовского романа на развитие жанра романа воспитания //Universum: филология и искусствоведение. – 2019. – №. 7 (64). – С. 2-2.
10. Махмудова, Н. А. Проблема классификации романа (к вопросу о терминологии в теории литературы) //Иностранные языки в Узбекистане. – 2019. – №. 4. – С. 174-184.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/5 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари** электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).